

de jurisdictie van Rotterdam behoort. De recente vorming van het concept van 'stad van vele dorpen' wekt de indruk dat binnen het stedelijke kader van Rotterdam de behoefte werd gevoeld om een gezamenlijke, niet-stedelijke achtergrond te accentueren. Annexatie bleek een nuttig, gemeenschappelijk kenmerk dat spoedig werd geïnstitutionaliseerd in de Stichting Rotterdam is vele Dorpen. Het is niet verwonderlijk dat de drijvende krachten achter deze stichting de verenigde lokale historische verenigingen van verschillende geannexeerde dorpen of stadswijken waren. In die zin is de huidige Rotterdamse annexatieregio als stad van dorpen een uitdrukking van regionale identiteit of regionaal bewustzijn, gecreëerd door lokale, regionale of persoonlijke geschiedenis. Dit interessante gegeven verdient nader detailonderzoek.⁵

De identiteit van de regio is heel iets anders dan moderne regionale identiteit of eigentijds regionaal bewustzijn in bovenstaand voorbeeld. Er kunnen verschillende typen regio's worden geïdentificeerd en dus van anderen onderscheiden door hun economische, politieke, sociale, culturele, maar ook landschappelijke kenmerken. Door de tijd bestudeerd vormen deze elementen een regionale geschiedenis. Aangezien het onderwerp van dit artikel een regionale dorpsgeschiedenis is, namelijk het ontstaan en de geschiedenis van de Rotterdamse regio van geannexeerde dorpen, zal hier een vergelijkbaar geheel van dorpskenmerken worden gebruikt. Zo bezien is dit artikel meer een bijdrage over de identiteit van de Rotterdamse annexatieregio, dan over de regionale identiteit.⁵

Rotterdamse annexatie in vergelijkend perspectief

Aan de vergelijkende geschiedenis van annexaties is in Nederland weinig systematische aandacht besteed. Toch kunnen –vaak descriptieve– gegevens over zulke annexaties worden gevonden, verspreid over een aantal Nederlandse stadsgeschiedenissen. Hierdoor is het mogelijk de annexaties van bijvoorbeeld Amsterdam, Dordrecht, Gouda, Eindhoven en Breda te vergelijken met die van Rotterdam. Deze stedelijke centra van verschillende omvang zijn gesitueerd in het westen en het zuiden van het land. Amsterdam lijkt niet alleen in omvang op Rotterdam, maar ook in de spreiding door de tijd van zijn annexaties. Deze vonden plaats in 1878, 1896, 1921 en 1966. De nadruk lag op de eerste decennia van de twintigste eeuw. In 1921 werden bijvoorbeeld de vijf dorpen Buiksloot, Nieuwendam, Ransdorp, Sloten en Watergraafsmeer geannexeerd door de snelgroeiende stad die veel problemen ondervond om haar inwoners aan huizen te helpen. De meeste dorpen, gelegen ten noorden en zuiden van Amsterdam, bestonden uit verschillende andere woonkernen of gehuchten. Sommigen werden opgedeeld en slechts gedeeltelijk geïntegreerd in het stedelijk territorium.⁷

In de nabijheid van Rotterdam lagen de veel kleinere steden Dordrecht en Gouda, maar ook zij hadden ruimte nodig die in hun historische stadscentra niet voorhanden was. Delen van het dorp Dubbeldam ten zuidwesten van Dordrecht waren geannexeerd in 1871, 1903, 1960, terwijl het restant van het dorp volgde in 1970. Soms werden bijzonde-